

№ 1 (1169) ГАЗЕТА БЕЛАРУСКІХ ДЗЯЦЕЙ У ПОЛЬШЧЫ 6.I.1980 г.

Х. Мальцінскі

СВЕТЛА Ў НАВАКОЛЛІ

Светла ў наваколлі,
Снег укрыў зямлю.
У далоні коле —
Снежкі я луплю.

Колькі весялосці!
Добры дзень,
Зіма!
Кожны знае —
Госці
Лепшае няма.

Вунь у белым футры
Добры Дзед Мароз.
Каб ляцелі хутка,
Санкі ўсім прынёс.

Як шкада,
Што з намі
Не памчаць з гары
З Індыі,
В'етнама
Шчырыя сябры.

Мы лісты напішам:
„Просім вас,
Сябры,
У снягоў зацішша,
Ў пушчы і бары!

З Конга
Ды з Алжыра —
Пад напеў бяроз.
Вас прывеціць шчыра
Добры Дзед Мароз.

Мы падзелім з вамі
Звонкі смех
Пацех.
Паглядзіце самі,
Як іскрыцца снег!“

Пераклад Р. Барадуліна

М. Хведаровіч

КОЎЗАНКА

Рассыпаў студзеньскі світанак
Срабрысты іней па зямлі.
Сняжку падкінуў ён на ганак,
Марозам лужыны зашкліў.

Аж гнуцца тонкія галінкі,
Такі быў ноччу снегапад.
На плечы белую касынку
Сабе накінуў ціхі сад.

Зіма з марозам на дасвецці
Скавала ўвесь на рэчцы брод.
Заўзята коўзаюцца дзеці,
Хоць не трывалы яшчэ лёд.

Спяшае ў госці дзень да ночы,
А ў школе ўсё яшчэ ўрок.
Але мы хутка яго кончым
І гуртам пойдзем на каток.

Аж покуль сонейка не зойдзе,
І смех, і гоман ля ракі...
Звіняць, звіняць на тонкім лёдзе
Мае сталёвыя канькі.

ЧЫТАЕМ і пішам

Прыказкі.

Добра працуеш – павагу маеш.
Менш гавары – больш думай.

Дарагія дзедка і бабка!
Я ўжо ўмею чытаць. І сама
пішу гэты ліст.
Прыязджайце да нас у госці.
Мы будзем вельмі рады.
Ваша ўнучка Таня.

– Вожык, ты чаму калючы?
Гэтак колешся балюча?
– Бо лісы, ваўкі, мядзведзі –
не найлепшыя суседзі.

А. Мас

„Калі не будзе снегу...“

У той дзень у нас было чатыры ўрокі — спеў не адбыўся, — і мы з Алай адразу пасля школы пайшлі ў іх двор.

Мы з Алай перакінулі сумкі праз плот і самі пералезлі.

— Паказаць, як ты праз плот лезеш? — спытала Ала.

Я глядзела, як яна паказвае мяне, — тупае, сапе, паказвае язык, мацае нагамі перакладзіны. Мне зусім не было смешна глядзець на сябе збоку, але я смяялася, каб Ала не падумала, што мне крыўдна.

— Глядзі, як трэба! — сказала Ала, калі скончыла мяне разыгрываць. — Ставіш нагу сюды, другую перакідваеш, саскакваеш — усё!

Яна спружыніста скокнула на зямлю, развяла рукі ў бакі і пераможна азірнулася, як чэмпіёнка, перакананая ў перамозе.

— Пабеглі да той кучы! — запрапанавала яна.

Куча снегу была вялізная, відаць, дворнік згроб сюды снег з усяго двара і дакладна абкляпаў бакі, так што атрымалася вялізная прызма. Яна была даволі пульхная, і пакуль мы ўскарабкаліся на самы верх, у мяне былі поўныя боты снегу.

Не маючы санак, мы каталіся з горкі на сумках. Сумкі, вядома, не слізгаліся, а толькі цягнулі за сабою пласты снегу, так што мінут праз дзесяць ад снежнай прызмы засталося нешта бяскшталтнае, патоптанае і беднае.

Ала кінула сумку ўбок, стала насярод купіны і крыкнула:

— Страляй!

Я зняла рукавічку, накіравала ў бок Алы ўказальны палец і сказала: „Пу!“

Ала схапілася за жывот, сагнулася, паказваючы перадсмяротныя мучэнні, прыгожа ўпала і пакацілася, пераварочваючыся са спіны на жывот, — зусім так, як у кінафільмах, дзе забіваюць.

— Цяпер ты ў мяне! — сказала я, узлазячы на вярхушку таго, што яшчэ нядаўна было снежнай прызмай. Мне захацелася таксама прыгожа ўпасці.

Але стрэлу не было, а замест яго за маімі плячыма пачуўся крык:

— Вось я вам вушы паабрываю!

У першы момант я нават не падумала, што гэты крык датычыць іменна нас: мы так весела бавімся, нікому не перашкаджаем. Я азірнулася, каб убачыць таго, што крычаў. Але адначасова пачула спалоханы крык Алы:

— Дворнік!

І раптам я ўбачыла, што бяжыць за мной мужчына з доўгай барадой.

— Чаго стаіш? Уцякай! — крыкнула Ала.

Яна падхапіла сваю сумку і была ўжо каля плоту. Я таксама пабегла. У мяне калені падгіналіся ад страху.

Я паспела дабегчы да плоту. Дарэчы, брамка была зусім побач, але мне і ў галаву не прыйшло ўцякаць туды, бо Ала заўсёды лазіла праз плот. Я паставіла адну нагу на ніжнюю перакладзіну, задрала другую, намацала верхнюю

перакладзіну. Але ён схапіў мяне за каўнер і сцягнуў з плота.

— Нашкодзіла і наўцёкі? — сказаў ён. — Пайшлі.

Трымаючы за каўнер, ён павёў мяне назад, да раскіданай кучы снегу. Дворнік даў мне ў рукі лапату і сказаў:

— Пакуль не зробіш усё, як было, не пойдзеш. Зразумела?

Я пакорна ўзяла лапату. Глянула на раскіданы снег і зразумела, што прыбіраць яго буду вечна. З пачуццём поўнай безнадзейнасці я падчапіла камяк снегу, паднатужылася і тут жа высыпала набок.

Дворнік моўчкі наглядаў, як я намагаю свае скупенькія сілы, прабуючы даць сабе рады з непаслухмянай лапатай. Снег у маіх ботах растаў, і праз шкарпэткі да ног працякала вада. Але гэта не мела ніякага значэння. Я адчувала сябе адзінокай мурашкай, якая павінна сама, без нічыёй дапамогі пабудаваць раскіданы мурашнік.

Я пачула свіст. Падняла галаву і ў акне другога паверха ўбачыла Алу. Яна стаяла на падаконніку, а галаву высунула ў фортачку. Упэўніўшыся, што я яе заўважыла, яна памахала мне рукой і зрабіла брыдкую міну ў бок дворніка. Мяне толькі яшчэ больш сціснула пачуццё безнадзейнасці і адзіноцтва. Дворнік таксама ўбачыў Алу.

— Што ж яна цябе кінула, твая сяброўка? — спытаў ён.

Я заплакала.

— Ну добра, — сказаў дворнік і забраў у мяне лапату. — Ідзі дадому. І больш так не рабі. Чужую працу трэба шанаваць. Не вучылі вас гэтаму?

Я падышла да сваёй сумкі, села на яе, зняла боты і пачала вытрасаць з яго снег. Дворнік уткнуў лапату ў снег і спытаў:

— Ты дзе жывеш? Далёка?

— Дваццаць мінут ад дома да школы.

— Тады вось што, пайшлі да мяне, я табе сухія шкарпэткі дам.

— Не трэба, я так дайду! — упіралася я, але ён прымусіў мяне нацягнуць бот і павёў.

Гэта быў вялікі пакой, увесь увешаны і застаўлены карцінамі. У кутку, у нішы, стаяў тапчан, пакрыты паласатай тканінай, і стол, завалены пэндзлямі, рулонамі паперы, драўлянымі планкамі, тубкамі і каляровымі слоічкамі. Пакой нагадваў акварыум з рознакаляровымі рыбамі — вялікімі, маленькімі, і ні адна не падобна на другую. І кожную хочацца паглядзець паасобку.

Пасярод пакоя, на спецыяльнай падстаўцы, вісела, здаецца, незакончаная карціна. На ёй быў намаляваны знаёмы мне завулак. Кожны дзень я хаджу гэтым завулкам у школу і са школы. Мне нават здалося, што вунь тая фігурка на тратуары — гэта я...

—Ой, трэба ж... — мармытала я.

— Што трэба ж? — спытаў дворнік.

— Мне вельмі падабаецца гэта карціна.

— Так? — сказаў ён. — Я вось думаю, можа, на выстаўку яе запрапанаваць?

— Дык гэта вы намалявалі?

— Я, а хто ж?

— Дык, значыць, вы мастак?

— Ну, не мастак, а пакуль яшчэ студэнт мастацкай школы.

— І гэта ўсе вашы карціны?

— Вядома, мае.

Ён падышоў да тапчана, пакорпаўся ў ім, выцягнуў шкарпэткі і падаў мне:

(Працяг на стар. 7)

Г. Снегіроў, В. Глоцер

КАЗКІ ТАЙГІ І ТУНДРЫ

Ад берагоў Белага мора да берагоў Ціхага акіяна, на тысячы кіламетраў працягнулася тайга. Лес, лес, — без канца і краю. Велізарныя кедры ў гарах, блакітныя лістоўніцы па берагах быстрых сібірскіх рэк, непраходныя завалы паваленых дрэў, — усё гэта тайга.

А дзе канчаецца тайга, там, за Палярным колам, пачынаецца тундра. Карлікавыя бярозкі, івы ды кветкі па берагах халодных азёр і топкіх балот. Зямля тут адтайвае ў кароткае палярнае лета толькі зверху, а глыбей — яна ўся цвёрдая і мёрзлая.

Суровая прырода тайгі і тундры. Але з незапамяных часоў жылі тут розныя плямёны паляўнічых, аленяводаў, рыбакоў.

На шырокіх лыжах, падбітых аленяй шкурай, ішлі паляўнічыя з лукамі і стрэламі ў тайгу па собаляў і вавёрак, па дзікіх аленяў, па мядзведзяў.

У лёгкіх лодках са шкуры цюленя заплывалі далёка ад берага зверабоі, каб здабыць гарпунамі маржоў і кітоў.

З месца на месца пераганялі пастухі статкі аленяў, шукаючы белы мох ягель.

Доўга цягнецца палярная ноч. Толькі ў сакавіку пакажацца беражок сонца і паружавее снег у тундры. Але раптам зноў наляціць снежны буран, ледзяны вецер загоніць людзей у ярангі, дзе гарыць агонь, цёпла і ў катле варыцца мяса.

Людзі са свайго стойбішча, з усіх яранг сядзяць ля вогнішча і слухаюць казку. Маленькія дзяўчынкі і хлопчыкі прысунуліся бліжэй да казачніка.

Казачнік расказвае аб адважных паляўнічых, аб злых чарадзеях, аб добрых мядзведзях і іншае.

Доўга расказвае свае казкі казачнік, у дзяцей ужо зліпаюцца вочы, хочацца спаць, ды шкада прапусціць хоць адно слова.

Казачнік заходзіць да страшнага месца, ён бляднее і гаворыць усё цішэй і цішэй, а слухачы крычаць:

— Ух!

— Праўда!

— Так!

Заканчвае казку казачнік, і апошнія яго словы такія:

— Канец! Я забіў завею!

І праўда: завея за сцяною ярангі сціхла. Казка дапамагла перажыць доўгую палярную ноч.

Нездарма ў чукчаў, нідхаў, доўган, эвенкаў казачнік — гэта самы паважаны чалавек у стойбішчы.

Ад аднаго чалавека да другога, з вуснаў у вусны, век за векам, пераходзілі самыя любімыя казкі і дайшлі да нашых дзён.

(Працяг са стар. 5)

„Калі не будзе снегу...“

— Пераабувайся.

Я села на беражок тапчана і пачала сцягваць боты.

— Цябе як завуць? — раптам спытаў ён.

— Маша.

— А мяне — Віктар. На зімнія канікулы паеду на вёску — вось там пейзажы! Я мог бы раней паехаць, каб не пагода. Снег валіць і валіць. Не паспееш прыбраць — зноў наваліла. Вось калі на гэтым тыдні больш снегу не будзе, думаю, удасца здаць некалькі экзаменаў перад тэрмінам, і тады...

Шкарпэткі Віктара даходзілі мне да калена. Я надзела боты і ўстала. Мне вельмі хацелася пахадзіць па пакоі, паразглядваць карціны, але я вырашыла, што гэта ў наступны раз, калі прынясу шкарпэткі.

— Да пабачэння, — сказала я Віктару. — Прабачце мне, калі ласка.

— Добра, што ўжо, добра, — адказаў ён. — Заўтра прыходзь, добра? У гэтым жа футэрку і ў гэтай жа шапцы. Я твой партрэт намалюю.

— Калі снегу не будзе?

Ён засмяяўся і адказаў:

— Усё роўна прыходзь.

...Каля плота я ўбачыла Алу. Мне было ніякавата глядзець на яе. Быццам не яна, а я кінула яе ў цяжкую хвіліну.

Я выйшла праз брамку і пайшла дадому. Усе дамы, лямпы, дрэвы, аўтобусы і лаўкі здаваліся мне цудоўнымі, быццам намаляваныя маім новым знаёмым — мастаком.

Гульні на снезе. **Фота К. Свідэрскага.**

Пазнаёмімся

* ✲ *

СССР, 354300, Краснодарский край, пос. Верхне-Баканский, ул. Коммунистическая, д. 5, кв. 55. Лебедь Ольге. Дзяўчынка вучыцца ў шостым класе.

* ✲ *

СССР, г. Ростов н/Дону, Беломорский переулок, дом 202, кв. 20. Наташа. Прозвішча дзяўчынка забылася напісаць, а вучыцца яна ў трэцім класе і хоча перапісвацца з сяброўкай-аднагодкай.

* ✲ *

БССР, 231800, г. Слонім-2, Гродзенскай вобласці, вул. Мінскі тракт, 26, кв. 2. Вадзім Зіневіч, вучань 4 класа.

* ✲ *

БССР, 231800, г. Слонім-2, Гродзенскай вобласці, вул. Загарадная, 14, кв. 1. Саша Якубовіч, вучань 4 класа.

* ✲ *

БССР, 231800, г. Слонім-2, Гродзенская вобласць, вул. Савецкая, 62. 4-я сярэдняя школа, 4-А клас. Міша Папкевіч.

* ✲ *

БССР, 231800, г. Слонім-2, Гродзенскай вобласці, вул. Гагарына, 32, кв. 1.Алег Аляхновіч, 11 гадоў.

* ✲ *

БССР, 231800, г. Слонім-2, Гродзенская вобласць, в. Петралевічы, Цагельны завод. Алег Каракоў, вучань 4 класа.

* ✲ *

БССР, 231800, г. Слонім-2, Гродзенскай вобласці, вул. Гагарына, 30, кв. 1. Сяргей Харытончык, вучань 4 класа.

* ✲ *

СССР, г. Москва, ул. Байкальская, д. 50, кор. 1, кв. 50. Прокудиной Лене. Дзяўчынка вучыцца ў чацвертым класе.

АДГАДАНКА

З якіх лічбаў атрымаліся конь і леў?

Адрас рэдакцыі: „Зорка“, 15-950 Białystok, ul. Wesołowskiego 1.